

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

Statens idrottsråd

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvojaosto 4v kauden yhteenveto

Toni Piispanen 12.4.2019 Pajulahti

LINJOJA LIIKUNTAAN VUODESTA 1920

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

Esityksen rakenne

1. Taustaa.
2. Millaisessa maailmassa elämme. Näkökulmia.
3. Toimenpiteitä.

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

**Opetus- ja
kulttuuriministeriö vastaa:**

- liikuntapolitiikan yleisestä johdosta,
- yhteensovittamisesta ja kehittämisestä sekä
- liikunnan yleisten edellytysten luomisesta valtionhallinnossa.

**→ Asioiden lopullinen
päättäjä**

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

Neuvoston tehtävänä on:

- käsitellä liikunnan kannalta laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita ja
- erityisesti arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia liikunnan alueella,
- tehdä aloitteita ja esityksiä liikunnan kehittämiseksi sekä antaa lausuntoja toimialansa liikuntamäärärahojen käytöstä.

**→ Arviointi, lausunnon antaja,
yleinen kehittäjä, linjausten laatija**

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvojaosto

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvojaosto:

Puheenjohtaja

- Kansanedustaja Hanna Kosonen (-2018)
- Projektipäällikkö Suvi Helanen

Jäsenet

- Toiminnanjohtaja Satu Alanen
- Professori Pasi Koski
- Erityisasiantuntija Hilikka Pöyhönen
- Urheiluvalmentaja Ismo Läntinen
- Sosionomi Minna Minkkinen
- Kehityskoordinaattori Mina Mojtahedi
- Toimitusjohtaja Petri Pohjonen
- Verkostotutkija Jussi Pyykkönen

Sihteeri

- Toni Piispanen

Liikuntalain (2015) tavoitteena on edistää:

- 1) eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa;
- 2) väestön hyvinvointia ja terveyttä;
- 3) fyysisen toimintakyvyn ylläpitämistä ja parantamista;
- 4) lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä;
- 5) liikunnan kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta;
- 6) huippu-urheilua;
- 7) liikunnan ja huippu-urheilun rehellisyyttä ja eettisiä periaatteita; sekä
- 8) eriarvoisuuden vähentämistä liikunnassa.

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus, terveet elämäntavat sekä ympäristön kunnioittaminen ja kestävä kehitys.

Toni Piispanen, Valtion liikuntaneuvosto

LINJOJA LIIKUNTAAN VUODESTA 1920

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

VLN yhdenvertaisuus- ja tasa-arvojaostotyön kohderyhmiä

Sukupuolten välinen tasa-arvo	Liikkumis- ja toimintaesteiset	Maahanmuuttajat
Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt	Sukupolvien välinen tasa-arvo	Kieli- ja kulttuurivähemmistöt
Taloudellinen tasa-arvo	Maantieteellinen tasa-arvo	Muut

Toni Piispanen, Valtion liikuntaneuvosto

LINJOJA LIIKUNTAAN VUODESTA 1920

Näkökulma 1. Vähemmistöistä puhuvat vähemmistöt.

Erityisliikunnasta ovat puhuneet erityisliikunnan toimijat 35–40 vuotta.

Naisliikunnasta ovat puhuneet naiset 20–30 vuotta.

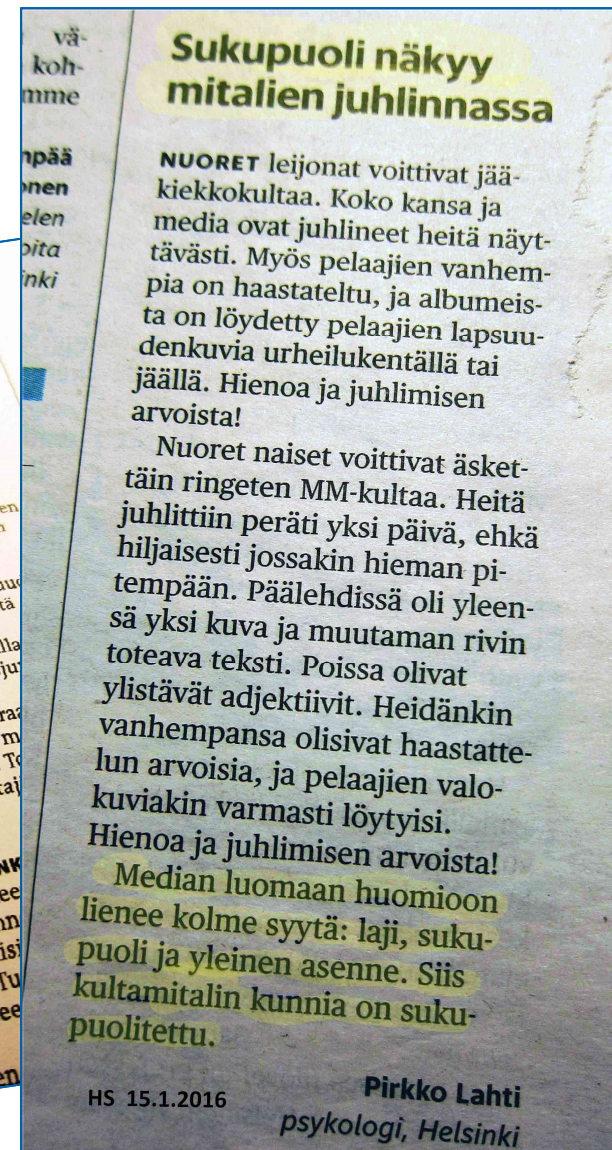
Teijo Pyökkönen • VLN / YT-jaosto

LINJOJA LIIKUNTAA VUODESTA 1920

Näkökulma 2. Kulttuurissa

– myös liikuntakulttuurissa –
isot muutokset ovat hitaita.

Oikea urheilu ja liikunta on (monen mielestä) edelleen miesten urheilua ja liikuntaa.

Teijo Pyykkönen • VLN / YT-jaosto

9.3.2016
LINJOJA LIIKUNTAAN VUODESTA 1920

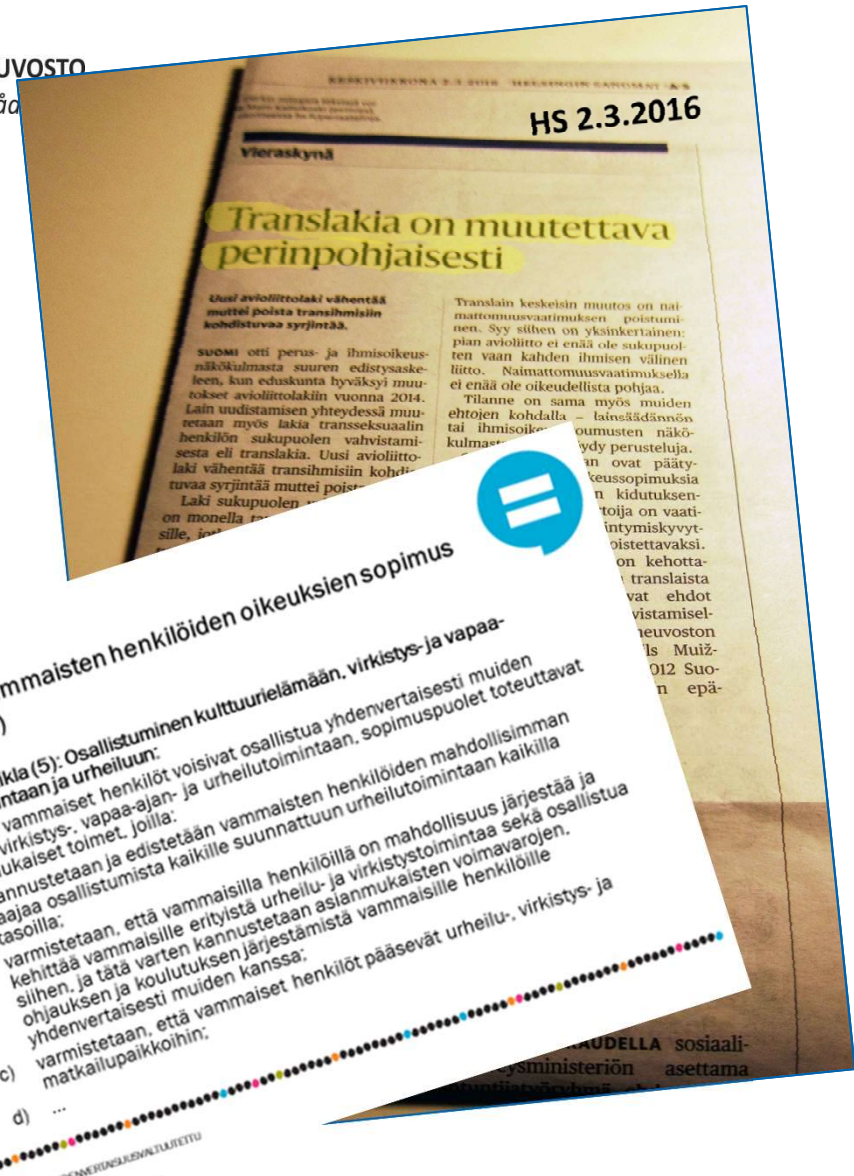
VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

Statens idrottsråd

Näkökulma 3. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymykset laajentuneet.

Liikunta ei ole omalakinen saari, jonne voi piiloutua.

Liikunta on yhteiskunnallistunut: se mikä tapahtuu muualla yhteiskunnassa, heijastuu myös liikuntaan.

Mukaeltu Teijo Pyykkö.

laasto 9.3.2016

LINJOJA LIIKUNTAAN VUODESTA 1920

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

Näkökulma 3. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymykset laajentuneet.

Liikunta ei ole omalakinen saari, jonne voi piiloutua.

Liikunta on yhteiskunnallistunut:
se mikä tapahtuu muualla yhteiskunnassa, heijastuu myös liikuntaan.

Esim. Lasten ja nuorten harrastamisen hinta puhuttaa (työryhmä istuu jne.).

Vähävaraisuus, tuloerot eivät ytimeltään yhdenvertaisuus- tai tasa-arvon kysymyksiä – sen enempää kuin liikuntalaikaa.

Liikuntapolitiikalla voidaan vaikuttaa liikuntapuitteisiin, muilla politiikka-aloilla esim. työ- ja perhe-elämään (varallisuuteen).

Eli: taaskannattaa nähdä laajasti ja arvioida myös muiden hallintoalojen ratkaisuja.

Taija Pyykkönen • VLN / YT-jaosto 9.3.2016

11

Toni Piispanen, VLN

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

Näkökulma 3. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymykset laajentuneet.

Normiohjaus

- Lainsäädäntö luo **suuntaviivat**, mutta jättää valtiolle **toimintavapauden** päättää, miten suuntaviivoja toteutetaan.
- Soveltavalla liikunnalla ja vammaisurheilulla kuitenkin **vahva asema julkisen liikuntatoiminnan sääntelyssä**:
 - Perustuslaki: Liikunta on **jokaisen perusoikeus**.
 - Yhdenvertaisuuslainsäädäntö: Viranomaisten **velvollisuus edistää ja seurata yhdenvertaisuutta** toiminnassaan.
 - Liikuntalaki: Tavoitteena **edistää eri väestöryhmien mahdollisuuksia** harrastaa liikuntaa, edistää **väestön hyvinvointia, fyysistä toimintakykyä** sekä **eriarvoisuuden vähentämistä** liikunnassa.
 - Jne.

Toni Piispanen, Valtion liikuntaneuvosto

LINJOJA LIIKUNTAAN VUODESTA 1920

Näkökulma 4. Liikunta ja liikkuminen käsitteen laajeneminen

LIITU 2016 tutkimukseen osallistuneet mittaria käyttäneet JA kyselyyn vastanneet lapset ja nuoret, jotka raportoivat toimintarajoitteita, omaavat keskimäärin 7 min kevyttä liikettä (1.5–3.0 MET) ja 8 min rasittavaa ja reipasta liikettä (MVPA, eli yli 3.0 MET) päivässä vähemmän kuin ne nuoret, jotka eivät raportoi toimintarajoitteita.

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

julkaisu VLN sarjassa: Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyö
valtion liikuntapolitiikassa. Pyykkönen, T. (2016)

- **Lähtökohtana ihmisen oikeuksien suojeleminen, ei liikunnan lisääminen.**
- Ensin **yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolait**, sitten liikuntalaki.
- Toimenpiteitä ohjaavat **ihmisten kokemukset kohtelustaan**, ei niinkään esim. liikuntapoliittinen toive ”yhteiskunnan sairauskuluja vähennettävä liikunnalla”.
- Kyse on paljolti enemmistön **asenteiden ja käytäntöjen tarkistamisesta**.
- **Huom!** Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo voivat edistyä, vaikka liikunnan/liikkujien määrä ei kasvaisi.

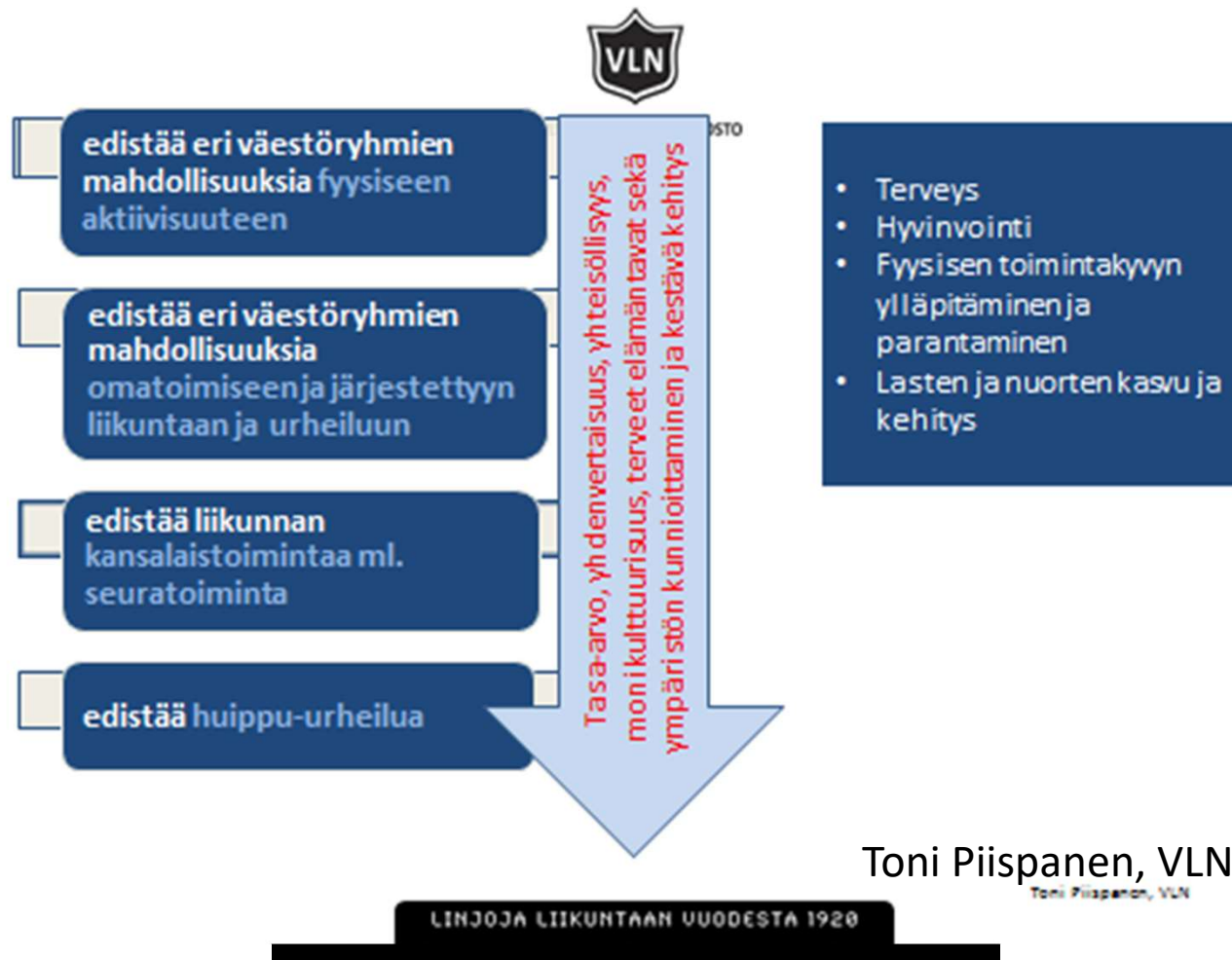

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

Statens idrottsråd

Liikunnan yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Mitä on tehty?

Keskeisiä valtion liikuntaneuvoston havaintoja

- **Fyysisen aktiivisuuden puute** noussut keskeiseksi väestön terveyttä, fyysistä toimintakykyä ja arjen toiminnoissa selviytymistä vaarantavaksi tekijäksi.
- Yksin liikuntaharrastusta tai ohjattua liikuntaa lisäämällä ei poisteta liikkumattomuuden ongelmaa.
- Liikkuminen kokonaisuudessaan on **kompleksinen ilmiö**. Kokonaiskuvan ja vaikutussuhteiden hahmottaminen on osoittautunut äärimmäisen hankalaksi.
- Valtion merkitystä liikkumisen, ohjatun liikunnan, kilpa- ja huippu-urheilun edellytysten luojana ei tunnisteta täysimääräisesti, eikä näin ollen kyetä hyödyntämään optimaalisesti. Kaikkien ministeriöiden vastuulle kuuluu asioita, joilla on merkitystä liikunnan ja urheilun edistämisessä. Ministeriöt eivät läheskään aina tunnista päätöstensä vaikutuksia liikkumiseen.
- Kollektiivinen sitoutuminen asiaan puuttuu. ”Liikunnasta puhuvat lähinnä ”liikunnan ihmiset”.
- Tilannekuva liikunnan ja urheilun madonlukuista kyetään tekemään. Sen sijaan ei kyetä kertomaan, mitä seuraavaksi tulisi tehdä. Tai vaikka kyettäisiinkin, ei tiedetä millä mekanismilla toimija, joka voisi tehdä, saataisiin tekemään.

Toni Piispanen, Valtion liikuntaneuvosto

LINJOJA LIIKUNTAAN VUODESTA 1920

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

Keskeisiä valtion liikuntaneuvoston havaintoja

- Liikuntapolitiikan tavoitteet ovat ratkaisevalla tavalla laajemmat kuin aikaisemmin ja joiden saavuttamiseksi tarvitaan laaja-alaisia, horisontaalisia toimia. Sen sijaan resursseiksi listataan lähes poikkeuksetta liikuntatoimen määrärahat (150 miljoonaa euroa), jotka eivät vastaa liikuntapoliittisten tarpeiden toteuttamista.
- Liikuntapolitiikan vastavoimat ovat läsnä kaiken aikaa - voimistuneetkin, mikä jarruttaa toimenpiteiden tuloksellisuutta. On vaikea osoittaa, missä olisimme nyt, mikäli toimenpiteitä ei olisi tehty.
- Hankkeiden, ohjelmien ja yksittäisten linjausten määrä hämää ja hirvittää.
- Valtionhallinnon toimintamalleja on kyettävä uudistamaan.
- Liikunnan ja urheilun vaikutukset ja merkitys tunnetaan tutkimuksellisesti aiempaa kattavammin. Kuinka markkinoida hyödyt myös niille, jotka eivät asiaan vielä usko?

Toni Piispanen, Valtion liikuntaneuvosto

LINJOJA LIIKUNTAAN VUODESTA 1920

Valtion liikuntaneuvosto: Hallitusohjelmatavoite väestön liikkumisen ja liikunnan edistämiseksi

Poikkihallinnollisesti toteutettu ja resursoitu liikkumisohjelma

Riittämättömän liikkumisen haasteen ratkaisemiseen tarvitaan poikkihallinnollinen työote, jossa liikkuminen nivotaan pala palalta osaksi jokapäiväistä elämäämme. Tämä työ on mahdollista vain, jos eri hallinnonalojen toimijat edistävät läpileikkaavasti liikkumista omista lähtökohdistaan. Tarvitaan poikkihallinnollisesti toteutettu ja resursoitu liikkumisohjelma, jonka vaikuttavuuden takaamiseksi asia tulisi nostaa osaksi hallitusohjelmaa.

Liikkumisohjelma voisi sisältää esimerkiksi seuraavia toimenpiteitä (päävastuullinen hallinnonala):

- Työkykyohjelma (STM ja TEM hallitusohjelmatavoite)
- Kansallinen ulkoilua ja luonnon virkistyskäyttöä edistävä ohjelma (YM hallitusohjelmatavoite/virkamiesnäkemys)
- Liikkuva varhaiskasvatus, Liikkuva koulu ja Liikkuva opiskelu -ohjelmat (OKM)
- Harrasta koulussa -ohjelma (OKM)
- Kävelyn- ja pyöräilyn edistäminen (LVM)
- Liikkumisen ja liikunnan edistäminen neuvoloissa ja ikääntyneiden palveluissa (STM)
- Liikuntaneuvonnan ja liikunnan palveluketjujen kehittäminen osana elintapaohjausta (STM)
- Liikkumisen ja liikunnan tukeminen osana sosiaaliturvaa (STM)
- Aktiivisen liikkumisen edistäminen kaavoitus- ja rakentamisprosesseissa (YM)
- Liikkumista ja liikuntaa edistävät verotukselliset muutokset ja kuntien ohjauksen kehittäminen (VM)
- Nuorten fyysisen kunnon kehittäminen ennen varusmiespalvelusta (PLM)
- Joustavampien ja kevyemmin säänneltyjen kansalaistoiminnan muotojen kehittäminen (OM)
- Liikkumisvaikutusten arvioinnin kehittäminen (OM, OKM ja muut)
- Valtion, kuntien ja järjestöjen kumppanuuden kehittäminen liikkumisen ja liikunnan edistämässä, mm. yhteiset strategiset tavoitteet ja mittarit (OKM ja muut)

Toni Piispanen, Valtion liikuntaneuvosto

Ratkaisuesimerkki

MINISTERIÖIDEN TOIMENPITEITÄ LIIKUNNAN JA URHEILUN EDISTÄMISESSÄ

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

OKM, liikuntapolitiikka (150 M€)

- Liikuntaa edistävät järjestöt
- Liikunta- ja kulttuurikeskukset
- Liikunnan koulutuskeskukset
- Liikuntatieteellinen tutkimus ja tutkimusyhteisöt
- Huippu-urheilun tukeminen
- Kuntien valtionosuudet
- Liikunnan ja urheilun kehittämishankkeet
- Liikuntaseurojen avustaminen

OKM, koulutus-, tiede-, nuoriso-, kulttuuri

- Varhaiskasvatus
- Esi- ja perus- ja lisäopetus, liikunnan opetus
- Aamu- ja iltapäivätoiminta, kerhotoiminta
- Move!-järjestelmä
- Toisen asteen koulutus; lukio ja ammatillinen
- Urheilulukioiden
- Korkea-asteen koulutus
- Koulujen liikuntatilojen rakentaminen
- Tieteellinen tutkimus
- Nuorten harrastetoiminta, nuorisotyö
- Nuorisojärjestöt (mm. partio, rulla-
lautailu, parkour)
- Kirkko
- jne.

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

Sosiaali- ja terveysministeriö

- Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteet
- Liikunnallinen kuntoutus
- Neuvolatoiminta
- Kouluterveyshuolto
- Opiskelijaterveydenhuolto
- Sukupuolten tasa-arvo
- Urheilijoiden sosiaaliturva
- Vammaispolitiikka
- Terveyden edistämisen määrä
- TEHYLI-ohjausryhmä
- Istumisen vähentämisen suositukset
- STEA:n avustukset, sosiaali- ja terveysjärjestöille ja terveyden edistämishankkeisiin

Liikenne- ja
viestintäministeriö

Liikenne- ja viestintäministeriö

- Ilmastopoliittisten toimenpiteiden suunnittelu ja toimeenpano
- Kävelyn ja pyöräilyn valtakunnallinen strategia
- Kevyenliikenteen väylien hoito, ylläpito
- Kehittämisyhteistyöt liikunnan ohjaukseen
- Seutu- ja alueyhteistyö

Työ- ja elinkeinoministeriö

- Liikunta- ja hyvinvointialan yrittäjyys ja elinkeinotoiminta
- Työelämän kehittäminen, työllisyys, Työelämä 2020
- Maahanmuuttajien kotouttaminen
- Matkailutoimiala
- Liikunta- ja urheilutapahtumat
- Rakennerahastot (Euroopan aluekehitys-
rahasto (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto (ESR))
- Tekes-rahoitus, liikunta-alan innovaatiot, teknologia
- Aluehallinnon ohjaus

Maa- ja metsätalousministeriö

- Luonnon virkistyskäyttö, metsästys, kalastus, luontopolitiikka
- Kansallispuistot
- Maaseudun kehittäminen, kulttuuri-
ympäristöt
- Manner-Suomen maaseudun kehittämis-
ohjelma (2014-2020)
- Valtion ravitsemusneuvottelukunta
(liikuntasuosituksien)
- Leader-rahoitus
- Kansallinen metsästrategia 2025
- EU:n maaseuturahasto

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ympäristöministeriö

- Rakennettu ympäristö, asuminen
- Yhdyskuntasuunnittelu, kaavoitus
- Ulkoilu, jokamiehen oikeudet
- Rakentamisen laatu
- www.liikuntakaavoitus.fi
- Luontoliikunta

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Puolustusministeriö

- Varusmiesten liikuntakoulutus, liikuntastrategia
- Puolustusvoimien urheilukoulu, sotilasurheilu
- Reserviläisten liikunta ja urheilu
- Liikuntakampanjat, -hankkeet ja tutkimus

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Sisäministeriö

- Turvallisuussuunnittelu, mm. liikuntatilat
- Rahapeliin valvonta, Poliisihallitus
- Maahanmuutto
- Poliisitoiminta, rajavartiolaitos, palomiehet

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Valtiovarainministeriö

- Kuntien ohjaus
- Verotusasiat
- Valtiontalousarvio

ULKOASIAINMINISTERIÖ
UTRIKESMINISTERIET

Ulkoasiainministeriö

- Kehitysyhteistyö
- Maakuvatyö

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Oikeusministeriö

- Oikeusjärjestys, demokratia, kansalaistoiminta
- Yhdenvertaisuus

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

Valtioneuvoston kanslia

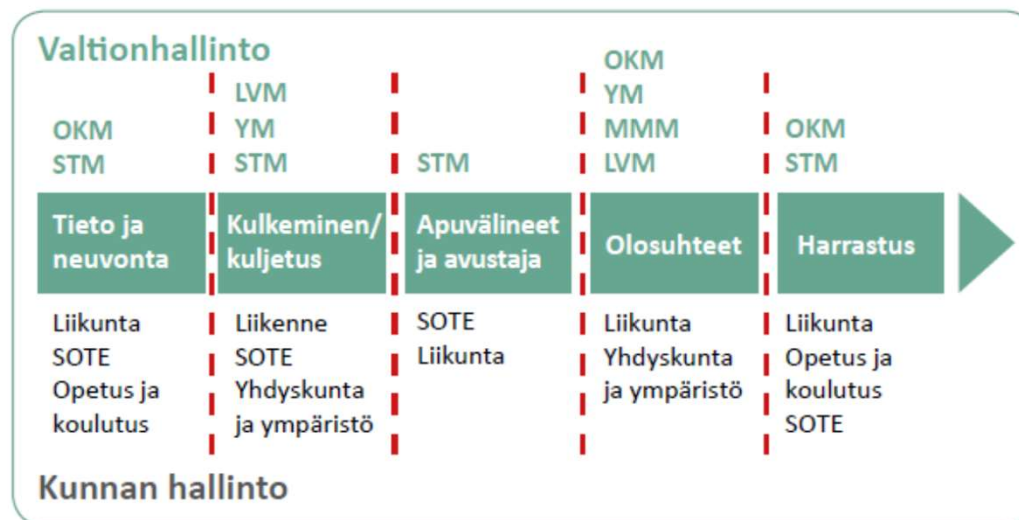
- Valtioneuvoston tilannekuvan luominen
- Strateginen tutkimus
- Poikkeusolosuhteiden edistäminen

Toni Piispanen, Valtion liikuntaneuvosto

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

Toimintarajoitteisten liikuntapolku

Poikkihallinnollisuutta painotettu mm.
Liikuntapoliittisessa selonteossa

Kuva: Saku Rikala 2018

Soveltava liikunta keskeisenä osana yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoa

Tahtotila:

Yhdenvertaista ja tasa-arvoista liikuntakulttuuria on syytä edistää kaksoisstrategian avulla. Tiettyjen ryhmien erillinen tarkastelu ja samalla yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoajattelun valtavirtaistaminen tulee tapahtua kaikessa liikuntaa koskevassa päätöksenteossa ja sen valmistelussa.

Valtavirtaistamisen keskeisiä kysymyksiä ovat muun muassa miten opitaan tunnistamaan yhteiskunnan liikunnasta poissulkevat rakenteet ja suvaitsemaan monenlaista erilaisuutta.

Liikuntaneuvoston työssä nämä kysymykset tulevat toimikaudella 2015–2019 integroitumaan vahvemmin osaksi yleistä liikuntapoliittista keskustelua ja myöhemmin pohjautumaan myös vahvaan seuranta- ja arviointitietoon.

Liikuntalain (2015) mukaise

- Erityisesti arvioida valtionhall
- Käsitellä liikunnan kannalta la
- Tehdä aloitteita ja esityksiä lii
- Antaa lausuntoja toimialansa

Neuvostolla on jaostoja asioiden v
toimintasuunnitelmalla, joka sisält

TOIMIKAUDEN 2015–2019 STR

Ydintavoite 1:	Liikunr
Ydintavoite 2:	Liikunnan ja urheilun päätöksenteko pohjautuu relevanttiin ja monipuoliseen tietoon.
Ydintavoite 3:	Valtionavustusten haku-, ohjaus- ja jakoprosessit ovat läpinäkyvät ja avustuspolitiikan vaikuttavuus lisääntyy.
Ydintavoite 4:	Liikunta- ja urheilukulttuuri on yhdenvertainen ja tasa-arvoinen.

LINJOJA LIIKUNTAAN VUODESTA 1920

Toni Piispanen, Valtion liikuntaneuvosto

LINJOJA LIIKUNTAAN VUODESTA 1920

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

Soveltavan liikunnan osalta keskeisiä toteutettuja toimenpiteitä

- Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo huomioidaan neuvoston toiminnassa lähtökohtina (arviointi, lausuminen, aloitteet, tietoperustan kehittäminen ja vaikuttaminen)
- Eri ministeriöiden tulokortit
- Lausunnot (julkisesta taloudesta, rahoituksesta, ohjelmista, uudistuksista jne.)
- Tiedonkeruu
 - Omat: Move! –mittaukset, lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus
 - Muut: TEAvisari (THL), Kouluterveyskysely (THL), Kunnon kartta, Lasten liikunnan tietokanta, Liitu yms.
- Asiantuntijatehtävät
 - Erilaiset työryhmät ja jaostot, kuten OKM:n toiminnallinen tasa-arvotyöryhmä, STM ryhmät, lakikomiteat yms.
- Asiakirjat
 - Tiedolla johtamisen suunta, Liikuntapaikkarakentamisen suunta
- VLN julkaisusarja
 - Noin 15-20 julkaisua tällä kaudella (mm. Valtio soveltavan liikunnan ja vammaisurheilun edistäjänä + 2 aiheeseen liittyvää julkaisua, huippu-urheilun arviointi yms)
 - Selontekoaineisto

Toni Piispanen, Valtion liikuntaneuvosto

LINJOJA LIIKUNTAAN VUODESTA 1920

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

Kiitos!

Toni Piispanen, Valtion liikuntaneuvosto

LINJOJA LIIKUNTAAN VUODESTA 1920